

Maciej Kołodziejski

SPRAWOZDANIE Z I MIĘDZYNARODOWEJ KONFERENCJI NAUKOWEJ
*TWÓRCZOŚĆ CODZIENNA W TEORII I PRAKTYCE EDUKACYJNEJ. NAUCZYCIEL
JAKO REFLEKSYJNY I KRYTYCZNY PRAKTYK*, PUŁTUSK 15–16 MAJA 2014 R.

WPROWADZENIE

W dniach 15–16 maja 2014 roku doświadczyliśmy niebywałej okazji uczestniczenia w obradach I Międzynarodowej Konferencji Naukowej pt. *Twórczość codzienna w teorii i praktyce edukacyjnej. Nauczyciel jako refleksyjny i krytyczny praktyk*, którą wspólnie z uniwersytetami ze Słowacji (Uniwersytet Macieja Beli z Bańskiej Bystrzycy i Uniwersytet Preszowski z Preszowa), Litwy (Uniwersytet Michała Römera z Wilna) oraz Łotwy (Uniwersytet Daugavpilski z Daugavpils) zorganizował Wydział Pedagogiczny Akademii Humanistycznej im A. Gieyszтора w Pułtusku.

Celem konferencji była wymiana ustaleń badawczych i refleksja naukowa środowiska teoretyków, badaczy i praktyków odnośnie do współczesnych problemów edukacji całościowej, rozumianej jako edukacja twórcza (innowacyjna i wartościowa), refleksyjna i krytyczna. W podtytule konferencji zogniskowano ważny element podmiotowy edukacji, podkreślający jednocześnie istotny obszar pedeutologiczny dyskusji, a mianowicie nauczyciela, który zdaniem organizatorów konferencji konstytuuje określone sprawcze kreatywne myślenie i działanie edukacyjne.

Obszary tematyczne konferencji charakteryzowała transgresyjność, a propozycje wystąpień mieściły się w następujących podstawowych kategoriach o charakterze pedagogicznym i psychologicznym:

- **edukacja** (nauczanie, uczenie się i wychowanie) kreatywna,
- **rodzina** wobec wyzwań kreatywności,
- **instytucje** wspomagające proces kreatywnej edukacji.

W ramach powyższych kategorii odbył się szeroki i otwarty oraz niczym nieskrępowany dyskurs, który powodowany zainteresowaniem psychopedagogicznymi uwarunkowaniami rozwoju kreatywności różnych grup społecznych oraz metodami i środkami jej rozwijania, będzie kontynuowany w kolejnych latach. Jak pisze Krzysztof Szmidt:

O konieczności pobudzania postaw twórczych nie trzeba już przekonywać, bo widać jasno, iż kreatywność rozumiana jako twórcze radzenie sobie z trudnymi problemami życiowymi może się przydać na niemal każdym stanowisku pracy i w każdej dziedzinie nauki, jest poza tym wymagana – przynajmniej potencjalnie – od wielu kandydatów na studia i przyszłych pracowników¹.

Konferencja pułtuska podkreśliła konieczność kontynuowania kreatywnego dyskursu naukowego w codzienności edukacyjnej, dyskursu o charakterze intersubiektywnym, wielostronnym i co ważne – interdyscyplinarnym. Taka nie(codzienna) forma komunikacji naukowej ma służyć przecież codziennej interakcji podmiotów edukacyjnych i kłaść szczególnie nacisk na kontekst, w którym dokonują się realizacje założeń, wyzwań i obowiązków związanych z edukacją. Wspomniane doznanie wspólnotowe podkreśla istotę uczenia się całożyciowego, skoncentrowania wszelkich wysiłków na rozwiązaniach dialogicznych i współpracy w imię edukacji jutra, edukacji przyszłości i edukacji opartej na codziennej kreacji, która ma być wartościowa, innowacyjna i podmiotowa.

Twórczość (kreatywność) codzienna realizowana często z pomocą intuicji, przeczuć czy też zamiaru spróbowania czegoś nowego i improwizowania utrzymuje ludzi przy życiu i pozwala na swoiste odświeżanie egzystencji. Kreatywność jest podstawową zdolnością przetrwania, zdolnością, która pomaga dowiedzieć się człowiekowi, kim właściwie jest² i jaki jest sens jego istnienia.

Kreatywność staje się ostatnio gorącym tematem konferencji naukowych, ale codzienne jej stosowanie w procesie edukacji wydaje się mieć ciągle wymiar normatywny. Z drugiej strony słychać pytanie: czy jesteśmy pewni co do codziennego stosowania kreatywności w pewnych sferach życia? Ronald

¹ K.J. Szmidt, *Trening kreatywności. Podręcznik dla pedagogów, psychologów i trenerów grupowych*, Gliwice 2008, s. 13.

² R. Richards et al., *Creativity Revalued: How Professors, Students, and an Innovative University are Turning the Tide*, „Neuroquantology” 2011, Vol. 9, No. 3, s. 468–493.

A. Beghetto i James C. Kaufman formułują na łamach swojego artykułu pt. *Fundamenty kreatywności*³ problem zapotrzebowania na kreatywnego dentystę, który podczas zabiegu ekstrakcji zęba próbuje nowej, niesprawdzonej jeszcze metody, a przy komplikacjach i powikłaniach stosuje improwizowane rozwiązania. Z pewnością nie o taką kreatywność chodzi.

Jaki ma być zatem nauczyciel/pedagog kreatywny? Przypuszczam, że jest nim ten, kto pomaga wychowankowi wyrazić ekspresję własną, zakomunikować spostrzeżenia i umożliwić samorealizację. Pedagog kreatywny potrafi zatem odczytywać sytuacje edukacyjne w swojej codziennej pracy, twórczo je interpretować i czerpać wiedzę z kontekstów (np. sytuacyjnych, rozwojowych, emocjonalnych, życiowych). Innymi słowy, cytując Ronalda A. Beghetta i Jamesa C. Kaufmana, adresaci kreatywności zobowiązani są do rozwijania koniunkcji twórczej samowiedzy (znając swoje mocne strony, jak i ograniczenia twórczości) z wiedzą kontekstualną (kiedy, gdzie i jak być kreatywnym)⁴. Między innymi dlatego zaplanowano konferencję naukową z twórczością codzienną w tle procesów edukacyjnych.

O KONFERENCJI

Pierwszego dnia obrady plenarne toczyły się wokół problematyki twórczej edukacji artystycznej, głównie edukacji muzycznej intensywnej i ekstensywnej. Prof. dr art. **Ēvalds Daugulis** z Uniwersytetu Daugavpilskiego na Łotwie przedstawił edukacyjne konsekwencje stosowania harmonii jazzowej w muzyce współczesnej w kontekście kultury popularnej, która niewątpliwie istotnie wpływa na kierunki edukacji muzycznej zarówno powszechnej, jak i elitarnej. Prof. mgr art. **Irena Medňanská**, PhD z Uniwersytetu w Preszowie (Słowacja) przedstawiła ciekawy referat z pogranicza pedagogiki porównawczej pt. *Komparacja edukacji wczesnoszkolnej formalnej w wybranych krajach Grupy Wyszehradzkiej (Polska, Czechy i Słowacja)*, w którym zoperacjonalizowała główne problemy edukacji muzycznej w wybranych krajach i skonstatowała, że mają one charakter tożsamy i generują niemal identyczne skutki dla edukacji dzieci i młodzieży. Autorka dostrzega zarówno twórcze strony współczesnej kultury, jak i demaskuje jej zagrożenia wobec edukacji, głównie w pluralistycznych

³ R.A. Beghetto, J.C. Kaufman, *Fundamentals of Creativity*, „Educational Leadership” 2013, Vol. 70, No. 5, s. 10–15.

⁴ Ibidem, s. 14–15.

warstwach dostępności i komercjalizmu. Prof. PaedDr **Milan Pazúrik**, CSc. z Uniwersytetu Mateja Beli w Bańskiej Bystrzycy (Słowacja) w referacie *Atribúty zborového spevu a ich vplyv na profil absolventa hudobnej výchovy na PF UMB v Banskej Bystrici* dostrzega dobroczynny wpływ różnych przedmiotów muzyczno-pedagogicznych na ogólny i muzyczny rozwój ucznia edukacji artystycznej w zakresie sztuki muzycznej na Słowacji. Doc. mgr art. **Karol Medďanský**, PhD z Uniwersytetu w Preszowie (Słowacja) w wystąpieniu *Viola da gamba w edukacji podstawowej nauczania gry na instrumencie* podkreśla rolę ekspresji muzycznej w rozwoju dziecka poprzez grę na instrumencie dawnym viola da gamba. Prof. zw. dr hab. **Grzegorz Rubin** z Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy akcentował walory pedagogicznej działalności Fryderyka Chopina i możliwości jej rekapitulacji w systemie kształcenia muzyczno-pedagogicznego uczniów edukacji artystycznej.

W części drugiej obrad dominowała tematyka ogólnopedagogiczna i pedeutologiczna. Tę sesję rozpoczęła dr hab. **Małgorzata Przybysz-Zaremba**, prof. WSB (WSB Dąbrowa Górnicza), która wyodrębniła czynniki czasu wolnego kobiet realizujących się w kilku rolach jednocześnie, głównie społecznych, rodzinnych, kulturowych, demograficznych, gospodarczo-politycznych. Prof. dr hab. **Larysa Lukianova** z Instytutu Oświaty Pedagogicznej i Oświaty Dorosłych Państwowej Akademii Nauk Pedagogicznych Ukrainy oraz Akademii Humanistycznej im. A. Gieysztor w Pułtuskach skupiła się na problematyce kompetencji andragogicznych współczesnego nauczyciela akademickiego jako wyrazie refleksyjności i krytycyzmu w zmieniającej się rzeczywistości edukacyjnej. Dr hab. **Janusz Bielski**, prof. AH z Akademii Humanistycznej im. A. Gieysztor w Pułtuskach podkreślał konieczność kształcenia nauczycieli do nowej rzeczywistości pedagogicznej, którą cechuje dynamiczność i zmienność. Dr hab. **Dorota Plucińska** z siostrzanego Wydziału Polonistycznego Akademii Humanistycznej im. A. Gieysztor w Pułtuskach zwróciła uwagę na kreatywne podejście do rozmaitych aspektów proksemiki w procesie edukacyjnym, czyli zarządzania przestrzenią, świadomości terytorialności, uczenia się organizacji miejsca pracy oraz sytuowania się w określonym obszarze topograficznym, wspólnotowym i społecznym jako formie stymulacji oraz intensyfikacji efektów kształcenia w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych uczniów. Dr **Andrzej Gałkowski**, prorektor Szkoły Wyższej Pawła Włodkowica w Płocku wskazał na możliwości praktycznego wykorzystania badań porównawczych w tworzeniu kreatywnej rzeczywistości edukacyjnej. Płaszczyzna tych rozważań sięgała zarówno do sfery polityki oświatowej, jak i pedagogiki

porównawczej. Autor dokonał zwięzłego podsumowania reformy, która pozwoliła odbudować na nowo gimnazja II stopnia w Niemczech i w zupełnie nowatorski oraz twórczy sposób zaplanować pracę nauczyciela.

Kontynuacja obrad plenarnych podczas drugiego dnia konferencji zaowocowała wystąpieniami, które w istotny sposób przyczyniły się do rekonstrukcji myślenia o edukacji, jako możliwej do realizacji w sposób twórczy i refleksyjny z udziałem nauczyciela – moderatora procesów uczenia i konstytuowania przestrzeni szkoły, jako organizacji, w której odbywa się nauczanie, uczenie się i wychowanie. Dr hab. **Urszula Szuścik**, prof. UŚ z Uniwersytetu Śląskiego w Cieszynie zaprezentowała możliwości kreowania twórczych rozwiązań w edukacji plastycznej (wizualnej) dziecka w perspektywie zmiany jakościowej w edukacji kreatywnej dziecka. Prof. dr hab. **Walentyna Łozowiecka** z Akademii Humanistycznej im. A. Gieysztora w Pułtusku zarysowała obraz edukacji zawodowej wobec współczesnych wyzwań społeczno-ekonomicznych. PaedDr. **Marianna Kološtová**, PhD z Uniwersytetu Mateja Beli w Bańskiej Bystrzycy (Słowacja) zaprezentowała kreatywne rozwiązania w kształceniu nauczycieli edukacji muzycznej na uniwersytecie na Słowacji, gdzie szczególną rolę przypisuje się warsztatom muzycznym rozwijającym ekspresyjne umiejętności muzyczne przyszłych nauczycieli. PaedDr **Jana Hudáková**, PhD z Uniwersytetu w Preszowie (Słowacja) wskazała na ważny obszar stymulacji rozwoju dziecka w wieku przedszkolnym i szkolnym z użyciem kołysanki, mającej terapeutyczno-edukacyjne działanie. Ostatnim prelegentem był dr hab. **Maciej Kołodziejski**, prof. AH z Akademii Humanistycznej im. A. Gieysztora w Pułtusku, który przedstawił koncepcję permanentnego ruchu kreatywnego autorstwa Johna Feierabenda, amerykańskiego pedagoga muzyki. Koncepcja ta, z początku naśladowcza, stopniowo buduje inteligencję kinestetyczno-ruchową i muzyczną dziecka, a z czasem rozwija słownik ruchowy i kreatywność muzyczną wychowanka.

Niezwykle cenne poznawczo i edukacyjnie oraz ważne z punktu widzenia rozwoju nauki są obrady w sekcjach. Spośród nadesłanych zgłoszeń wyodrębniono cztery sekcje popołudniowe, podczas których obrady toczyły się wokół następujących zagadnień:

- edukacji artystycznej jako edukacji twórczej (kreatywnej) i całościowej (dr Paweł A. Trzos, dr Marcin Michalak, dr Andrzej Mirski, dr Krystyna Kamińska, dr Beata Kamińska, mgr Monika Just, mgr Aleksandra Pyrzyk-Kuta, mgr Katarzyna Długoszewska, mgr Kamil Wilk, mgr Urszula Słyk, mgr Beata Gawłowska),

- edukacji medialnej jako twórczej (dr Grażyna Cęcelek, mgr Beata Kaczmarzewska, dr Anna Prusik),
- kreatywnej pedeutologii (dr Julia Mianicka, mgr Agnieszka Antonow i mgr Joanna Dziekońska, mgr Mariola Kuklo, mgr Marta Sobocińska, mgr Grażyna Mazur),
- kreatywnej roli rodziny w socjalizacji, inkulturacji i enkulturacji dziecka (dr Tomasz P. Kruszewski, mgr Agnieszka Tkaczyk-Mróż, mgr Aleksandra L. Obrębska),
- problemów współczesnej szkoły (mgr Daria Maciołek i mgr Dariusz Poleszak, mgr Dominika Depta-Marel, dr Agnieszka Kruszyńska).

Niezwykle inspirującym akcentem konferencji były warsztaty twórcze, które poprowadziły doświadczone trenerki kreatywności intelektualnej i artystycznej:

- mgr **Monika Just**, warsztaty pt. *Eksploatacje – kombinacje – transformacje. Gimnastyka wyobraźni*,
- mgr **Jolanta Gach-Kustra**, warsztaty pt. *Twórcze inspiracje w edukacji – prezentacja różnorodnych technik plastycznych pobudzających aktywność twórczą dziecka*.

Ponadto obrady konferencji uświetnił występ artystyczny dzieci z Przedszkola Miejskiego nr 4 z Oddziałami Integracyjnymi w Pułtusku.

KONKLUZJA

Reasumując, należy podkreślić wspólnotowy kontekst twórczości, która zespala nie tylko idee i koncepcje edukacyjne, ale także interdyscyplinarnie przekracza granice wiedzy oraz przede wszystkim łączy ludzi i pokolenia. Niech kolejna, przyszłoroczna konferencja będzie okazją do intersubiektywnego powtórzenia twórczego klimatu, który panował niepodzielnie przez dwa dni wykładów, dyskusji i warsztatów tegorocznego spotkania naukowego. Życzę tego Państwu i sobie.